

เก็บตก

โชคดี สมภักดิ์ดีพล
ผู้จัดการแคมเปญระบบอาหาร
องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก
(World Animal Protection)

สวัสดิภาพสัตว์ อีกหนึ่งต้นตอวิกฤติเชื้อดื้อยา ช่องว่างใน One Health ที่ยังถูกละเลย

วิกฤติเชื้อดื้อยาเป็นปัญหาที่มีความเชื่อมโยงกับสุขภาพของคน สัตว์และสิ่งแวดล้อมอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ตามหลักการสุขภาพหนึ่งเดียว (One Health Concept) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคปศุสัตว์ ที่การดำเนินงานเน้นการให้ความรู้เรื่องการใชยาปฏิชีวนะอย่างสมเหตุสมผล การใช้สารทดแทนต่างๆ หรือแม้แต่การเลี้ยงโดยไม่ใช้ยาปฏิชีวนะเลย อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการใชยาปฏิชีวนะเกินจำเป็นในฟาร์มจำนวนมาก การละเลยที่ไม่ให้ความสำคัญกับการควบคุมการใชยาให้เหมาะสม ทำให้สัตว์ไม่มีสวัสดิภาพ

การเกิดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในภาคการปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบฟาร์มอุตสาหกรรม มีสาเหตุหลักมาจากการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีสวัสดิภาพ สัตว์ในระบบฟาร์มอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะถูกขังอยู่ในกรงอย่างถาวร แม่หมูถูกขังอยู่ในกรงแคบๆ ลูกหมูโดนตัดตอนอวัยวะอย่างโหดร้าย สร้างความเจ็บปวดทรมานเป็นอย่างมาก รวมถึงการถูกแยกจากแม่ตั้งแต่ยังเล็ก หรือแม่กระแทกไถ่ที่มีการเลี้ยงรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น ไม่ได้รับแสงธรรมชาติอย่างเหมาะสม หรือแม้แต่การใช้ไถ่สายพันธุ์โตเร็วที่สร้างผลกระทบทางด้านร่างกายต่อไถ่อย่างรุนแรง

วิธีการปฏิบัติเหล่านี้ก่อให้เกิดความทรมานกับสัตว์อย่างที่เราคาดไม่ถึง ซึ่งนำไปสู่การใช้ยาปฏิชีวนะจำนวนมากเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ที่เต็มไปด้วยความเครียดเหล่านี้เจ็บป่วย โดยการผสมในน้ำและอาหารให้กับสัตว์แบบรวมกลุ่มแม้ว่าสัตว์จะป่วยหรือไม่ก็ตาม

แม้ว่าองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้เสนอแนะว่ายาปฏิชีวนะไม่ควรถูกใช้เพื่อป้องกันโรคแบบรวมกลุ่มในสัตว์ฟาร์ม แต่การเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มอย่างโหดร้ายทำให้ยาปฏิชีวนะถูกนำมาใช้มากถึง 75% ทั่วโลก และมีการคาดการณ์ว่าการใช้ยาปฏิชีวนะในภาคการปศุสัตว์นี้เพิ่มสูงขึ้นถึง 67% ระหว่างปี 2010 ถึง 2030 (หรือเพียงยี่สิบปีเท่านั้น) การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมหาศาลในภาคการเกษตร ร่วมกับแหล่งอื่น ก่อให้เกิดวิกฤติด้านสุขภาพระดับโลก เนื่องจากเชื้อดื้อยามีการแพร่กระจายจากฟาร์มไปสู่คนได้โดยช่องทางต่างๆ เช่น การสัมผัสโดยตรงของคนงาน การปนเปื้อนในห่วงโซ่อาหารและสิ่งแวดล้อม

องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลกได้ทำการสำรวจการปนเปื้อนของเชื้อดื้อยาในแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมรอบๆฟาร์มอุตสาหกรรมใน 4 ประเทศรวมถึงประเทศไทย เมื่อปีค.ศ.2021 พบเชื้อดื้อยาที่มีอันตรายต่อสุขภาพของคนอย่างรุนแรง เชื้อดื้อยาเหล่านี้มีต้นตอมาจากน้ำและของเสียที่ถูกปล่อยมาจากฟาร์มสัตว์อุตสาหกรรม ปนเปื้อนในแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมรอบฟาร์มอุตสาหกรรม ซึ่งอาจสร้างผลเสียอย่างรุนแรงในวงกว้างหากยังไม่เร่งแก้ไข

โดยในประเทศไทยพบเชื้อที่ดื้อต่อยาปฏิชีวนะบางชนิด เช่น colistin, co-trimoxazole, gentamicin, amikacin, amoxicillin

ในประเทศไทยผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่หยุดแค่เพียงสัตว์ในฟาร์มอุตสาหกรรม แต่ยังกระทบต่อชาวบ้านที่อาศัยใกล้แหล่งฟาร์มอุตสาหกรรมอีกด้วย

ทางด้านสหภาพยุโรปได้มีการออกกฎหมายห้ามการใช้ยาปฏิชีวนะแบบรวมกลุ่ม เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา ซึ่งถือเป็นกฎหมายสำคัญที่มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากและประเทศอื่นสมควรปฏิบัติตามด้วย องค์การพิทักษ์สัตว์แห่งโลกได้ออกมาเรียกร้องให้ภาครัฐมีนโยบายห้ามใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันโรคแบบรวมกลุ่มในสัตว์ฟาร์ม ตลอดจนให้ฟาร์มในระบบอุตสาหกรรมได้พัฒนาเพื่อสวัสดิภาพสัตว์ตามมาตราฐานขั้นต่ำของการเลี้ยงสัตว์ฟาร์ม (FARMS: www.farms-initiative.com) ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

สำหรับแนวทางการแก้ไขวิกฤตเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะในภาคปศุสัตว์ของประเทศไทยนั้น แม้ว่าประเทศไทยจะมีแผนยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคปศุสัตว์ แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่การพัฒนาเพื่อสวัสดิภาพสัตว์ในฟาร์มยังไม่มี การให้ความสำคัญเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นต้นตอสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมหาศาลและเกินความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เพื่อป้องกันโรคในสัตว์แบบรวมกลุ่ม

ฟาร์มในระดับอุตสาหกรรมและฟาร์มรายย่อยจำนวนมากทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยได้พิสูจน์ให้เราเห็นแล้วว่า การพัฒนาให้สัตว์ในฟาร์มมีสวัสดิภาพสูงขึ้น จะช่วยลดการใช้ยาปฏิชีวนะได้อย่างมีนัยสำคัญ ลูกหมูที่ถูกแยกออกจากแม่อย่างรวดเร็ว การตัดตอนอวัยวะ หรือการใช้กรงขังสัตว์ทั้งชีวิต ส่งผลให้เกิดความเครียดและภูมิคุ้มกันต่ำส่งผลให้พวกมันมีโอกาสเจ็บป่วยได้สูง และการอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น จะทำให้โรคหรือการติดเชื้อแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

สวัสดิภาพสัตว์กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ ในกลุ่มผู้บริโภคทั่วโลกที่ต่างก็ใช้เป็นหนึ่ง ในหลักเกณฑ์การเลือกบริโภคเนื้อสัตว์ โดยพิจารณาถึงที่มาของเนื้อสัตว์ที่วางจำหน่าย

ถึงเวลาแล้วที่ทุกภาคส่วนจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสวัสดิภาพของสัตว์ให้มากขึ้น สุขภาพของสัตว์ที่ดีย่อมส่งผลต่อผู้บริโภคในการมีระบบอาหารที่ปลอดภัยและยั่งยืนต่อโลกใบนี้

